

Eril ve Dişilin Ölümü

Tansel Türkdoğan

Valerie Solanas , *Society for Cutting-Up Men*¹de , SCUM , (Erkek Doğrama Cemiyeti Manifestosu) “Toplumumuzda yaşamın tam bir can sıkıntısı olması ve toplumun hiçbir yönü ile kadınlarla ilgili olmaması sebebiyle , uygulanacak yol olarak toplumsal kaygıları olan , sorumluluk sahibi , heyecan arayan kadınlara yalnızca hükümetleri devirmek , parasal sistemi ortadan kaldırmak , tam otomasyonu sağlamak ve erkek cinsini yok etmek kalmaktadır” şeklinde koyduğu görüşünde hiç şüphesiz totalci bir yaklaşımla yaşamın tüm katmanlarını ve çok yakınında olduğu için iyi bildiği sanat alanındaki ayrımlar ve aşağılamalara da bir metodoloji geliştiriyordu. Bu metodoloji her ne kadar totalciliği yüzünden sorunlar içerse de manifesto ile gündeme geliyor ve sorunu iletme misyonunu etkili bir şekilde ortaya koyuyordu.

Şüphesiz bir uç örnek olarak kadının toplumsal cinsiyet rolü ile ilgili abartılı bir tepki vermekle birlikte kadının kendisine giydirilen bu gömleği artık kabul etmesinin mümkün olamayacağını en azından bu algının da özellikle aşkın topluluklarda bazı mecburiyetlerin altını çiziyordu. Bu paradoks Solanas’ın erkekleri yok ederek kurguladığı dünya , Lacan’da kadın varlığı veya yokluğu ile erkeğin varlığını etkiliyorsa ,kadının yokluğu durumu da erkeğin yokluğunu gerektirir. Yani kadın yoksa erkek, erkek yoksa kadın da yoktur bu yaklaşıma göre.

Öncelikle Solanas’ın oldukça abartılı ancak birer saptama olarak önemli bulduğum çıkarımları ve metodolojisi toplumsal cinsiyet açısından acaba bugün de bu dinamikleri hala taşıyabiliyorlar mı? Kültürel dinamikler ve toplumsal cinsiyetler bakımından veya kavramların temsili bakımından postmodern bir kırılma yaşadığımız kesin olmakla birlikte , bu toplumsal rollere tekrar bakmakta fayda var sanırım.

Aslında sözü edilen yaklaşımların tümü , eril ve dişil yapılar modernitedeki toplumsal rolleri üstlenebilmeleri açısından , postmodern dönemin gramerinde karşılıklarını bulamamaktadırlar. Modernist cinsiyet ayrımları ve kavramları anlamsızlaşmaya yüz tutmuştur artık. Erkeklik , kadınlık tanımlarının ve bu tanımları oluşturan iktidar yapılarının sorgulanmaya başlandığı ve cinsel kimlik ve rol tanımlarının sürekli biçim değiştirerek muğlaklaştığı postmodern kültür toplumsal cinsiyetin de ölümünü ilan etmekte gecikmedi. O ana değin erkek bakışı ile erkeğin varlığını merkezine alarak temsil edilen cinsel kimlik hiyerarşisi, tekrar yerine oturamayacak derecede sarsıldı ve rayından çıktı. Toplumsal cinsiyetler açısından bakıldığında erkeğe çağlar boyunca biçilen ve Lacan’ın yaklaşımı ile “Baba” etrafında kurgulanan iktidar ve hiyerarşi bugün acaba bu rollerde devam edebilmekte midir? 20. yüzyılın başlarında tam da erkeğin iktidarı ile tanımlanan kültürel tabular artık sarsılmaya ve Adorno’nun kültür endüstrisinin de yönlendirmesiyle medya üzerinden üretilen imgelerin gerçek bağlamlarından koparılıp yeni ve birazda hormonlu bir yeni role doğru evriltildiklerinden bahsetmek sanırım yanlış olmayacaktır. Artık toplumsal cinsiyet rolleri bazen birbirleri ile kültürel ve tarihsel içerikleriyle çelişebilen postmodern yeni cinsellik alanları tanımlamaktadır. Ancak bu cinsellik alanları bilip tanıdığımız-bir kuşağın yaşantıları ile sabit olan alanlardan tamamen farklılaşmış bir şeylere referans vermektedir.

Küresel kültür üretimleri reklam ve benzeri medya olanakları ile toplumsal cinsiyet kavramını oldukça bulanıklaştırmış , yerellikleri-yerel göstergeleri yok etmeye ve ortaya çıkardığı yeni imgelere o rolleri yüklemeyi gerçekleştirmektedir. Postmodern kültürün değer yitimi ve esasın değil de ona vehmedilmişmiş gibi imajının tüketilmesi kavramı , bu kadar özel bir alanı tanımlamak için bile kullanmıştır. Aslında cinsel kimlikler erkek kadın gibi kavramlar bu okuma ile artık , eski erkeklik , iktidarı , kadınlık ve

¹ *Society for Cutting-Up Men*, Erkek Doğrama Cemiyeti Manifestosu , Tükçesi Ayşe Düşkan ,sel yayıncılık , 2002

iktidarını erkek varoluşu ile sağlayan ve onun varlığı ile varolabilen cinsiyet okumasının tamamamen dışında ve kültür endüstrisinin var ettiği yeni göstergelerde (simülasyon) hayat bulmaktadır. Bu göstergelerde erkek artık iktidarı fallokratik² anlamıyla değil kültürel endüstrinin kendisine yüklediği tamamen sanal bir rol üzerinden ve göstermelik-mış gibi bir biçimde sürdürebilmektedir. Kadın ise toplumun ona yüklediği cinsiyet göstergelerini ki bunlar dayanılmaz , vamp ama her işin üstesinden gelebilen ideale yakın , çoklukla sarışın fit ve güzel(!) kadın imajı üzerinden yürütebilmektedir. Örneğin şarkıcı madonna karakterinde vücut bulan kadın imgesi, öylesine seksi , güçlü ve dayanılmazdır ki , kasları manipüle edilmiş haliyle tek başına ve erkeklere hükmeden cinsiyetler ötesi yepyeni bir “yaratık”tır artık o. Eril karakterlerde bol miktarda örneklenmektedir, malboro sigarasını özgürce tütüren ama sanıldığı kadar özgür olamayan bir erildir o da.

Kültür endüstrisinin üretimleri bu yeni rol modeller erkek ve kadın cinsiyetini şüphesiz yok etmedi yeniden yarattı . Ancak bu yeni yaratı düz bir okuma ile erkeği belki de var olamayacak kusursuzlukta ve iktidara sahip yalnız ve erişilmez kılarken kadını da gene var olamayacak kadar düzgün bir güzellikte ve eksiksiz ve gene erişilmez ancak her iki toplumsal rol model için de içeriği boşaltılmış ve bu imajın kazanması durumunda bir hiçlikle karşılaşılacak , toplumsal zemini kaybolmuş imajlardan ibaret göstergelere indirgemıştır. Bu göstergedeki erkek kendisini çok özel yapacak markalar kullanmakta, sigara içmekte ancak gerçek yaşamda var olamayacak ve sıradan bir insan vasıflarını kaybetmiş bir parlak imaj olarak karşımızda durmaktadır. Bu imaj gerçek yaşamda var olabilir mi ? Aynı değer yitimi bu son derece özel ambalaj içerisinde olmasına karşın kadın imajı için de geçerlidir. Postmodernizm’in bu yeni mitleri sadece kültür endüstrisinin öngörebileceği , tüketebileceği ancak yaşam pratiğinde karşılığı olamayacak kadar düzgün (mış gibi) ancak aynılaşmış aslında sıradan ve hep aynı pratikler üzerinden üretilen karakterlerden başkası değildirler.

Modernist mitlere göre cinselliği eril ve dişil olarak net sınırlar içerisinde tanımlayan ve kategorize eden ama eril iktidarı mutlak olarak vurgulayan geleneksel bakış yaşamın tümüne ilişkin önermeler geliştirirken , sanatı da bu bağlamda değerlendirmiş, dişil karakter bu tanım alanı içerisinde kendi mitlerinden gelen rolleri istikrarlı bir şekilde oluşturmuştur. Bakılan , iktidarı iktidarın ona verdiği kadarıyla paylaşabilen bu rol ve göstergeler bugün nasıl bir yapısal değişikliğe uğramıştır. Erkek ve dolayısıyla iktidarın temsilcisi sanat üreten erkeklerin kadının sanat üretmesine ilişkin geliştirdikleri kuramlar ve pratikler , konu hala hararetle tartışıldığına göre bir çözüm değil yeni tartışma alanları oluşturması bakımından sorunlu görünüyor. Günümüz yeni sanat tarihine ilişkin saptamalarıyla Britanya’lı sanat tarihçi Griselda Pollock’un Marksizm ile Psikanaliz ve yapısöküm kuramının sentezinden oluşan ideolojisi ve metodolojisi bir dizi çalışma-makale³ ile ortaya konmakla birlikte asırlardır varolan bu çatışma alanına ilişkin ortak bir çıkarımdan bahsetmek iyimserlik olur kanımca.

Bu açıdan bakıldığında Solanas’ın argümanları da dahil yaşamın kendi pratiği içerisinde olan sanatın rollerini üstlenen sanatçıların geleneksel fallokratik iktidarında , ezilen , kadın sanatçı gibi kavramların ne derece anlam taşıdığını da sorgulamakta yarar vardır sanırım. Kültür endüstrisinin kar maksimalleştirme koşuşturmacası içerisinde birey olarak kadın veya erkek sanatçı karakterlerin cinsiyet rollerinin ne olacağı sorusu bile anlamını yitirmiş görünüyor. Sanatçının bu ortamda kendi imgelem dünyasını kendisine yüklenmiş meta üreten fakat kendi değerlerinin bile içinin boşaltıldığı bir alanda bulunması kısacası zeminini kaybetmesi oldukça ciddi bir sorun olarak gözüküyor.

Sanatsal üretim argümanları da bu kavramlardan ve yeni rollerden ortaya çıkan durumu değerlendirmiştir. Sanat hayat yaklaşımından uzaklaştırılmış , sterilleştirilmiş modernist sanat alışkanlıklarından sonra yeni sanat , en uçuk sanat pratiklerini bu alan içerisine çekerken , kültür endüstrisinin girdabında sürüklenen cinselliğin bu platformda bir fark yaratacağını düşünmek zor. Zira

² Fallokrasi ; Penis-güç ilişkisi ile egemenliği tanımlayan , erkek egemen sistem üzerine üretilen kavram.

³ Bkz; “Women , Art and Ideology” , Griselda Pollock , New York , 1981

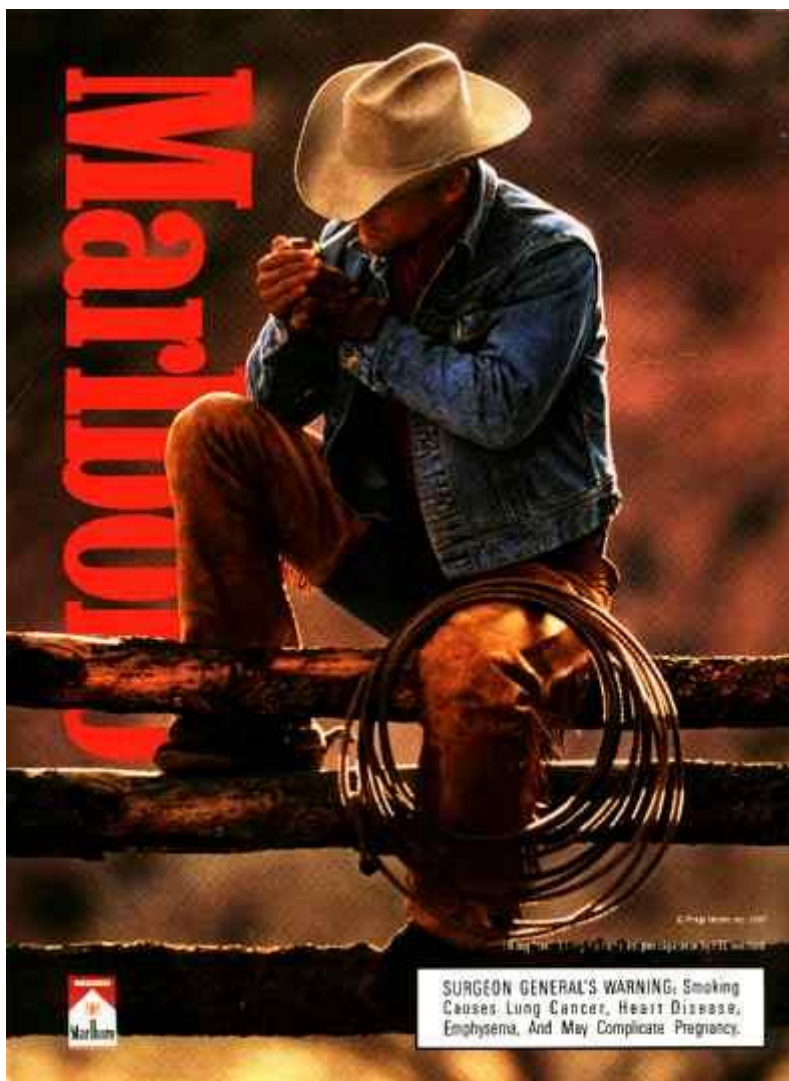
Üretilen işin mesajı veya bağlamı istemedikçe veya izleyicinin gözüne sokmadıka onun hangi cins tarafından üretildiğinin pek bir önemi kalmıyor. Sanatta eril bir iktidar , bir vaka olarak ne kadar güçlü ve baskın görünürse görünsün, bugünkü üretim biçimleri ve biçemleri karŐısında o da önemini kaybediyor. Cinsellik gibi önemli ve yaŐamsal olduğu kadar tarihsel defolar içeren bir konu bile belleği boşaltılmış, içeriği aynılaŐtırılmıŐ beklide toplumsal anlamları fonksiyonları itibarı ile öldürülmüŐ simüle edilmiş bir kavrama dönüŐmektedir. Bugün artık cinsiyetlerin kendileri üzerinden oluŐturulan problemliler alanlar bile makro düzeyde bir potanın içerisinde erimekten kurtaramayan insanlığın , sanatçının , üreten herkesin sorunu olarak görünmektedir.

Dipnotlarda BelirtilmemeliŐ Dięer Kaynaklar

Ali Mert BaŐat , *Buyruk ve İtaat* , Everest Yayınları.
Editör Ahu Antmen , *Sanat ve Cinsiyet* , İletiŐim Yayınları
Murat G , *Toplumsal Cinsiyetin lm* , <http://www.fotgrafya.gen.tr>

madonna

marlboro erkeği

SURGEON GENERAL'S WARNING: Smoking Causes Lung Cancer, Heart Disease, Emphysema, And May Complicate Pregnancy.